

A 1525

Muistena juttud

noore rahwale.

J. Pärn.

Tartus, 1872.

Trükitud ja müüa H. Laakmanni juures.

Journal of the

Board of Trustees

of the University of California

A 1525

Muistena jutud

noore rahwale.

H. Pärn.

Tartus, 1871.

Trükitud ja müüa H. Laakmanni juures.

Дозволено цензурою.

Ревель, 28-го Октября 1871-г.

I.

Wirk Mart.

Ühetorra elas Tartumaal Nisu talus üks weike waene laps, nimega Mart. Mardi isa ja ema olid mõned nädalad peale tema sündimist ärasurnud. Nisu talu peremees wötis teda armu pärast oma juurde ning saatis teda suwel sea karja, talwel aga pidi Martikene perenaesele puid lõhkuma, wet tooma ja iga pääw pada alla tuld tegema. Suwel waatas Mart hoolega sea porsaste järele, et naad mitte wõera kartulisse, ega wilja põldudele ei lähels ja et naad omad kõhud heasti täis topiks; aga kõige hoolekandmise eest sai ta tihti söimata ja palju witsu. Talwel jooksis ja talitas Martike iga pääw libedaste, aga kuri perenaene andis talle tihti leiva asemele kase juustu. Kooli ei saadetud Martikest ka mitte, seepärast tema lugeda ega kirjutada sugugi ei mõistnud.

Ühel õhtul oli Martikene väga wäsinud, sest ta oli kõige pääwa puid lõhkunud, ja pidi tühja kõhuga magama heitma. Ta nutis süngis libedaste ning ütles:

„Kus on ella emafene!
 „Kus on kulla isafene!
 „Magavad murru mullas,
 „Kalewide kalmu künkas.
 „Ei näe lapse rasked tööda
 „Ega tema kõhtu jõöda.
 „Jätnud mind wõeraste wõre alla,
 „Mlastamata südame juurde
 „Tigeda küinte wahale.“

Wiimaste nende sõnade juures sabisesid öled
 Mardi pea all, ja kui ta pead ülles tõstis karg-
 les kana muna päitsi peal. Martifene tahtis
 muna kinni wõtta, aga ta weeris pörandale.
 Martifene muna järele. Muna weeris taas
 senna ja tänna funni wiimaks toa nukas weike
 uks lahti läks ning muna alla weerima hakkas
 Martife tema järele. Korraga plaksatas muna
 lõhki ja kana kanafene seisid Mardi ees, aas
 noka lahti ning ütles maheda healega: „Martifene
 magus poisifene, kannata, kannata funni wõlmed
 witsewad, pääsukesed pesitawad, lõõri linnud lõksu-
 tawad, masik marjad punawad. Siis tõtta linna
 lähhedale, kuninga kulda kambri. Kurja kõnesid
 seal kõnestakse, kuningad kamitsa mõistetakse.
 Sina aga siruta süngi alla, ning anna nende
 nõu ülesse. Siis tule seie tupp, wõta taper ja
 tao ukse kõrwa parema nurka nuppu otja, kül-
 siis so õn wõlitsep.“

Nende sõnade juures kadus kanake kui maa
 alla ja weike põlew peeru pilbas seisid weikeses

tule kannas. Mart võtis pilpa, walgustas teed ja warsti oli ta jälle oma sängi juures, kuhu ta nüüd wäga rahulikult magama uinus.

Kõige talwe tegi ta nüüd rõõmsaste tööd, ega hoolinud perenaese matsudest ega tühjast kõhust. Suwel saadeti Marti lehma karja, siin sai ta jälle tihti tõrelda aga ikka kõlas kanafese kõne ta kõrwus: „Kül siis so õn õelitsep.“ Lõokejed lõõritasid, pääsufesed pesitjesid, õelmed õelitsesiwad, aga maasik marjad ei tahtnud punada. Ühel pääwal punasid ka wiimsed. Nüüd aeas Mart lehmad koplisse ning jooksis linna poole.

Ligi linna nägi ta palju majasid, süda hakkas talle jampsima, sest ta ei teadnud misjugune kuninglik maja oli. Palju peamurdmise järele võtis ta nõuks kõige suuremat maja tõiste hulgaft üles otsida ning selle sees kullast kambri leida. Kuida mõeltud, nenda tehtud. Otsimisega oli päike ämariku kaisu pugunud ning widewik laotas ennast üle maa.

Martifene puges ühest suure maja uksest ilma nägemata sisse, leidis kulda saali, aga tema sees ei olnud ühtegi sängi. Ta otsis ning leidis saali kõrwas weikse kambri ning selle sees sängi. Ta puges tema alla, laotas karja kampsuli pea alla ning ootas õhtu koku tulekut. Poolt tundi ei olnud ta weel kuulanud, seal läks saali uks lahti ja mitmed mehed, uhkes riidis astusid sisse, käisid mööda tuba, kõnelesid asjust, kellest Mart midagi aru ei saanud. Tund kadus tunni järele

ja kest bö tuli käte, seal kuulis äkitse Mart neid sõnu: „Homme kutsume kuningad seie saali, kui ta nüüd oma tooli peale istub, siis tõidame teda finni ja wiiskame teda tornist alla keldrisse, kust teda ükski wägi enam ei peasta. Täna aga olgem rõõmsad, söögem ja joogem, et homme südakamad oleme.“

Warsti peale seda tuli üks tugew mees tule künal käes weikse kambri, waatas iga nuka hoolega ja puges ühest weiksest ükste wälja. Martifene kuulis kui ta ühest trepist alla astus. Täi aja pärast tuli ta jälle tagasi ning läks teiste juurde. Mardi süda wärises, ta puges sängi alt tasakeisi wälja, tegi weikse ukse lahti ning pea oli ta trepist õue peal. Siin ronis ta üle aea wälja ning tõttas linna poole, kus palju majasid tulettega weel walgustud olid. Linna wärawa juures astus Martile soldat wastu, pani püssi kae peale ning kisendas: „Marukael, jää seisma, ehk muidu ma lasen sind kui rotipoega maha.“ Mart jäi wäristes seisma, ning palus armu. Et tal passi taskus ei olnud, pidi ta soldati järele astuma ning hommikuni weikses kambri raudristide taga wangis istuma, sest sel ajal oli lõwa seadus, et ükski linna sisse ei pease- nud, iseäranis bö ajal, kellel tunnistuse kirjasi- d taskus ei olnud.

Martifene magas wagusalt see bö. Hommikü äratas teda wali soldat. Tema hakkas solda- tid libedaste paluma, teda linna sisse laste, sest

temal olla kuningale midagi väga tarviliku asja kõnelda. Ka lubas Mart soldatile head maksu, kui ta temale abiks oleks kuninga ette saada.

Rõva südamega kroonu mees andis viimaks järele, wõtis Mardi kae kõrwa ning ütles: „Tule minuga, ma tahan sind kuninga juurde aidata. Kes oli nüüd rõõmsam kui meie Mart.

Kellu kümne ajal said naad kuningliku maja ette. Suhtus siin üsna kogemata, et kuningas maja trepi ees seisis. Martifene langes alandlikult tema ette maha ning palus armulikult tema kõnet nelja silma all kuulda. Kuningas tõstis teda ülesse, ning wiis teda ühte weikse kõrwalise kambri. Siin andis Mart kuningale kuulnud nõu ülesse. Kuningas tänas teda, kirjutas tema ja küla nime ülesse, ning ütles: „Kui sina õigust oled rääkinud, siis tahan sinu eest isalikult muretseda, kui aga waletanud oled, siis peawad ronkad homme so liha sööma, ning lastis Mardi soldati läbi ühte tühja kambri finni panna.

Warsti peale selle tuli üks kindral ning palus kuningad kuulde kambri nõupidamisele, ning ta lubas ka minna. Peale kindrali äraminekud andis kuningas ühe pealikule käsku, tuhande mehega kuulde kambri juurde tõtata, ning kõif inimesed seal sees wangi wõtta ning neid tema ette tuua.

Ei läinud kahte tundi aega, seal toodi hulk ülemaid finniſe tõldades kuningaga ette, ka oli kaſu täitja päälif hulga jala kirjafid majaft leidnud ning andis neid kuningaga kätte.

Rahwatanud näoga ſeiſis kuningas ning luges kirjad läbi, ſiis kaskis ta waſtulifud teenrid wangi kotta wiia ja kõigis linnas ſündinud lugu teada anda.

Kurjategijad ſaid pea oma palka. Mõned ſurma, teiſed Tühjale maale eluſs ajaks ſaadetud. Marti aga kaskis kuningas oma majas elama jääda ja temale kõiges tarkuſes õpetuſt anda. Eſiteks oli küll õpimine raſke, aga aega mööda läks kõik wäga häſti, ſeft Mart, kuſ peale hakkaſ, ſeal pidid mäed ja mered eeft taganema, aga tema wõit pidi jääma.

Temal oli ſelgeks ſaanud, et opetuſ ja tarkuſ ülfſi mehe juures maſſawad, teda pulk pulgalt kõrgemale tõſtwad, aga rikkuſ rumaluſes pruugitud meeft teotab ning wiimaks ometegi pori auku lükkab.

„Õpetuſ on raha unnik, miſ iga pääw oma intreſſi ja kaſu ſiſjetoob. — Ja targale on kõik maad iſamaaks.“

Kuningaga ſilma al tõuſis ta pea ſuureks meheks, aga ta ei ſaanud mitte uhkeks, ei waatanud oma ſugu peale ka üle õla, waid ſergitask nende waewa kui wõis, ſeft teiſed riided ei ol-
teda mitte teiſeks loonud.

Aſtad olid mööda läinud ja Martikeſeft

Mart saanud. Ühel pääwal istus ta omas uhkes toas ning mõtles oma ennemuiste pääwade peale, kuidas ta ni waene ning armete olnud ja nüüd suureks kuulsaks meheks saanud. Siin tuli talle ka wõsine juhtumine Nisu talus meelde ja ka, et ta taperiga toa nurka nuppu otja tagama pidi.

Rahetus kaswis ta kaesus, ta laskis hobuse sadulasse panna ning sõitis wana elu kohta waatama. Mõne tunni pärast oli ta Nisu talu ukse ees. Kuri perenaene ei tunnud teda mitte, waid tuli alandlifult kumardades wastu, ning küsis noore herra tahtmise järele. Mart laskis taperi tua, mis juures perenaene ära ehmatas ning haledaste palus, temale ühtegi kurja teha. Noor mees aga wõtis taperi, astus toa nurka ning leidis siit tõeste ühe nupu, mis ta enne ilmaški siin näinud polnud. Rafs lööfi, nup fargas lõhki ja nupu al tõusis suur uks lahti. Ukse taga seisis säng, ning selle sees aeas ennast üks wäga ilus neitji istufille, fargas warsti ülesse, andis Mardile kät, ning ütles: Tänan tugew poisi, mind oled sa peastnud, sest üks soome nõiu oli mind ära teinud, ning selle ukse taha magama pannud. Mina olen Kungla maa ainus kuninga tüttar, mo isa lubas kõige kuningriigi sellele, kes mind jälle ta juurde toob; sina oled see mees. Wõta mind sadula peale ning sõida ika hommiku poole, kül meie siis warsti fenna saame. Perenaene oli neitji sõnu

kuulnud, ning waest endist Marti ära tunnud, lan-
ges nüüd tema ette maha, ning palus temale mitte
tema endist kurjust kätte tasuda. Mart tõstis teda
ülesse, pistis kae tasku ning kinkis naesele palju
kuld penningid. Astus siis hobuse selga, tõstis neitsi
oma sülle, ning tuule kombel kadusid naad imet-
seja naese filmist ikka hommiku poole. Kungla
maal wõeti neid ütlemata iluga wastu ja Mart
sai pea kuninga wäimeheks ja ka peale tema
surma ise kuningaks. Wana kuningas, keda
Mart surmast peastis, kui ta seda kuulis rõõ-
mustas ennast otsata. Et tal enesel lapsi ega
pärtjaid ei olnud, siis nimetas ta ka Marti
enne oma surma oma maa walitsejaks. Mart
tegi palju head waestele, hädalistele ning ta
sugu walitseb täna pääw weel Kungla maad.
Kes seda ei peaks uskuma, see mingi täna minu
pärast Kungla kuningale kostiliseks.

II.

Waene Hans.

Ühe korra kõndis mööda küla tänavad weike
poisike, kaeltot kaelas ning palus lahke filmade-
ga iga ukse juures tülikest leiba, ehk mis muidu
sandi poisikesele halastajast südamest pihku pis-
teti. — Selle poisikese nimi oli Hans. Isa ja
ema olid ammu maa mullas ja Hans kui lin-

nuke otja peal. Hansul oli hea süda ja kerjamine ta meelest väga wiha, aga ta oli väga rammetu, ei jõudnud veel tööd teha ega karjaskäia. Mittu korda oli ta head inimeisi silma weega palunud, tema peale halastada ja teda majasse wastu võtta, böldes: kui ma suureks saan, siis kõik kasuga teie waewa tasun, aga igal ühel oli isegi kitsus käes, põld oli äpardanud, seepärast ei saanud omadgi lapsed täitsa lõhtu täita, ammu waesele veel anda.

Ka täna oli Hans mitmed peremeest haledast palunud, aga pidi tühjalt edasi astuma; nenda juhtus ta suure metsa waele. Õkitselt roomas üks raskestest haawatud kass tema poole, waatas väga haledast Hansu otja, otsegu tahaks ta armu ja pelgu lõhta piinajate eest paluda. Mõni lõwa südamega laps oleks loomale veel malgaga pihta annud, aga Hansu süda läks väga kurwaks, sest ta teadis kui walus maha jäetudele maitsts. Tule mo jälle, waene loomake, kes on sind nii armetumalt waewanud. Siin on veel kaffar kaku, perenaese püenet leiba, võta mo tiisuke! Nõnda healitses Hans, pühkis kassil werised haawad ning kandis teda süles eemale. Kass nurgas:

„Nurga kurgu noorefene

Hea süda hellafene.

Halastaja aimufene!

Tule mo tuike,

Kuuse kannu kurgu alla.

Seal find suureks sirutan
 Wägewaks weeretan,
 Dune hõlma õerutan.“

Rass kargas maha, aris kahe käpaga Hansu hõlmast kinni ning wedas teda tahtmata ühe suure kuuse kannu ligidale. Siin lõi ta käpaga kannu vastu, kand kerkis ülesse, ning tõmbas nüüd Hansu kannu alla. Siin oli suur tuba täis mitmewärilisi pudelid. Rass tõmbas ühe pudeli käpade wahela, kiskus korgi pealt, ning riputas märga ta seest Hansu peale. Lükas siis Hansu kui täku tompi pörandale, wenitas paremad ja pahemad jalga head ja wassakud kät, silitas filmi ja muljutas keha, tõstis teda siis ülesse ja oh ja imet! Hansufesest oli suur Hans saanud. Pilt kui õsi, ilus kui pilt, kange kui karu.

Rass tõmbas toa nurgast taperi, tabutas seinä küllest tüki lahti, pistis Hansu tasku ning ütles: „Kanna seda funingale. Hans tänas kõige hea eest, jätis kassi jumalaga ning palus teda wälja juhatada.

Korraga kõikus pörand ja pragisedes läks raske uks lahti ning Hans astus wälja.

Uga oh ilu mis siin nägi. Mets oli kadunud ja Hans seisib kõrge mäe harja peal kust sadanded linnad, külad, wäljad igalt poolt silma särasid. Ta kõndis tasaselt ja ettewaatlikult mäest alla ja ikka ühe suure linna poole.

Linnas lasti teda igalt poolt läbi ja ta as-

tus pitka sammudega kuninga maja poole. Mida ligemale ta majale jõudis, seda raskemast läks tema task. Sigist märg, jõudis ta wiimaks kuninga majasse, tõmbas laastu taskust, aga oh ehmatust, suur tüf kõige puhtamad kulda säras ta kätte wabel. Hans andis kulla kuningale. Kuningas küsima:

Kust sina kulda kilustasid?

Hans wastu: Mäest mina kulda kilustasin.

Kuningas: Kes sulle senna filma seadis?

Hans: Kas mul senna filma seadis.

Nüüd rääkis Hans alandlikult kogemata juhtumist. Kuningas küsis palju mehi labidate, tuuradega ja kotidega walmis olla, ja kui kõik walmis, astus ta Hansuga nende ette, ning Hans näitas neile suurt mäge. Kõik tõttasid mäe poole, raidusid augud mäe sisse ja peagi leidsid nii palju kulda, hõbedad ja kallid kiwa, et naad ühe korraga kotidega kodu ei jõudnud kanda. Kuningas rõõmustas otsata, las kis Hansule suure maja ülesse ehitada ja pani teda oma raha ülewaatjaks, kus tema weel tänagi lahkestel elab ja iga loomade armastajale, kes tema juurde juhtub, kühwliga kulda kufusse wiskab.

III.

Weike Anna.

Weike kahelks aastane Anna jooksis õuest ema juurde tuppa ning ütles paludes: „Ema ae, anna minu hooleks tänasest päävast kõik maja wõtmed, mis sina Liina käte oled andnud, mina tahan neid niisama heasti kanda ja igas kohas sedasama tallitada, ja — pai ema, anna, anna!”

Ei, armas tütreke, sina ei jõua need weel kanda, pealegi oled weel pisune, wastas ema.

Waata kui suur mina olen, siin aeas Anna ennast kikiwarwule, mina ulatan juba ukse linki lahti teha, miks siis mitte wõtmetega uksti, pealegi tahan mina igal pool kõik asjad paremast korra peale seada, kui Liina, anna, anna, pai ema!

Ole parem wait ja kaswa weel suuremaks, küll siis saad wõtmed küllalt kanda, ütles ema.

Anna hakkas winguma, nutis poole õhtu poolt ja wiskas siis ennast sängi magama.

Pea nägi ta kuidagi tuba walgeks läks ja wõtme kimp ühe laua peal tema sängi ees seisid.

Wõtmed seisid kõik waguksi, pea aga aeas ennast aeda wõti püsti ja hõikas:

Wõtmed, wõtmed wennakesed,
peastke ennast wallali?

Kõik wõtmed kiskusid ennast paeladest lahti ning kargasid laua peal senna ning tänna, kisa

ja kára oli pea tuba täis, warsti aga hüdís jälle aida wõti:

Wõtmed, wõtmed wennakesed,
Paeatage pääwasid juhtumised
Tulewased tundmised!

Warsti astus kirstu wõti ette, kumardas aeda wõtit ja ütles: „Minu taga seisab pere-naese kallim warandus, sellepärast julgen juhtumisi jutustada, tulewasest tutvustada. Kuulge wennad ja kaemud, tänase pääwani oleme hea neitsi káe al elanud, aga pea saame kurja ja laisa kúünte wahele.“

Kelle? kelle? kúsendasid kõik wõtmed ühest suust!

Seda mina teile ei ütle, enne kui teie sõnute, kuidas teie wana perenaesega rahul olete.

Sedamaid astus sõõgi kapi wõti ette ning ütles: Liina on mind mõned aastad auusaste kannud, kõik asjad, kui lusikad, waagnad, kausid ja püttid pessis ta iga pääw õige puhtaks. Leib ei jooksnud lihaga ilmaški himu pärast wälja waid kõhu tühjuse pärast, ehk kül ilma põhjata Anna tihti pea walusaks ja filmad punasels ahnuse pärast kúsendas. Kui aga waene sant tупpa astus, siis ei keelnud Liina neid mitte tema waesust kústutamast. Liinad jätan mina oma hoidjaks, iga tõisele panen mina näpitsa sappa.

Kapi wõtme sõnad ei olnud weel lõpnud, seal kekjas piima kambri wõti tõiste wahele

ning kisedas suure healega: „Liinad jätan mina omaks kandjaks, sest tema ei lasse kedagi rõõska piima asjata juua ega koort pütide pealt nälpida, kuidas seda maiaš Anna tihti püüab, pealegi seisawad kõik piima riistad puhtad ja korra järele ridas. Paremast ei wõi neid enam mitte tont ega fant seada, kui Liina!“

Sul on õigus karjus kooba wõti, minu sõber on Liina ifka olnud, tulge ja waadake kui puhas kooba pörand, lagi ja seinad on. Iga juure wiljale on ise salw tehtud ja kõik on ühe sõnaga korras.

„Jah nõnda see on, wastas aeda wõti, ka minu riivi tagune, kuidas seda iga pääw näen, on väga korras: Pörand puhas, lagi puhas. Kuskil ei wedele jahu, ernid, ube, tangu, soola, odre, kae-ru, rukid, nisu, läätsi ja nenda edasi, ümber ehk pörandal maas, waid iga selts wilja ja maja tarwituisi seisab oma koha peal ja Liina käed on neid senna seadnud.“ Weike Anna wahel tahab oma üleantusega kõik segamine puistata, aga saab sõsara käest tõelda ning jookseb nuttes oma teed, ja, ja, oh wennad, see üleantetu halastamata Anna tahab wägise meie walitsejas saada. Täna on ta need mõted tuulest saanud ja mina usun, et ta neid perenaese juures kiinumise läbi tahab fiinitada.

Selle tigeđa ja korratuma lapse, ehk noore neitsi alla meie ei jää, kisedasid kõik wõtmed. Kus ta on, meie tahame tema nahka pärki, ja

kõik sõrmed tall puruks peksta! Anna kes kõik väga selgeste oli kuulnud ja filmaga näinud häbenes filmad peast, tõmbas teki üle pea ning hakkas kibedaste nutma. Läbi une kuulis ta veel kui aeda wõti karjatas

„Wõtmekesed wennakesed
Minge jälle nõvri otsa!“

Sel filmapilgul astus Liina Anna juurde, tõstis tasakeisi teki ülesse ning nägi sõsart kibedaste nutwad.

Mis sinul wiga?

Ei midagi, aga need wõtmed!

Mis kurja wõtmed sulle teinud, küsis Liina?

Praegu seisid naad siin laua peal ja tahtsid minu sõrmed puruks peksta tulla, ja oh, kuidas naad minu teotasiwad ning sind kiitsiwad wastas Anna, ning jutustas sõsara ja emale kõik mis ta näinud ja kuulnud oli.

Emal ja sõsar naersid kas katki.

Anna aga ei himustanud mil ajalgi wõtmed oma käte, tegi iga pääw wirgaste tööd, ei raesanud kuskil pool, ja kui himu teda wahel waewas, siis seisid wõtmed oma maenitsusega tema silma ees. Nenda kaswis ta väga wirgas ilusas tüdrukus ülesse.

Ühel pääwal sõitis rikas, ilus ja tark noor peremees Anna majast mööda, nägi ilust neitsid ja kuulis iga inimese suust suurt kiitust. Ta astus Anna tuppa ja leidis kõik väga õige olema. Hakkas Annat armastama ja Anna ka

teda. Pea peeti suured uhked pulmad, kus palju worsti ja kãfi söödi ja head mõdu joodi ja lapsed mee leiba ja palju saia said ning Anna wiidi kuue hobusega, kellel kõigil kullased rangid kaelas ja hõbedased wanfrid taga olid ühte suure, suure, ilusa majasse. Nüüd oli Annal palju kullasid ja hõbesid wõtmed puusa peal, aga need ei nurisenud enam Anna peale, sest ta oli oma meelt parandanud ja targaks ja heaks inimeseks saanud. Weel täna elab ta ja annab iga wirga lapsele, kes tema maja ligi juhtub, punasid õunu ja magusad saia. Sa kui sina tema elu järele elad, annab tema sulle kõiki mis sina himustad.

IV.

Ruri Samuel.

Ühe korra elas ühes külas üks weike poistene. Tema nimi oli Samuel.

Samuelt kõige suurem rõõm oli loomasid waewata. Kui ta kãrbse ehk parmu kãtte sai siis kiskus neil siwad seljast ja jalad küllest ära, lõikas sipelgatel tagumise poole ära ja waatas rõõmuga pealt kui ta oma esimest poolt weel waewaga edasi wedas.

Kui ta suuremaks kaswis hakkas ta ka suu-

remid elajaid, kui hobusid, lehma, lambaid ja nõnda edasi waewama.

Ühel päawal wedas ta ühest suurest paksust metsast puid. Hobune wäsis ära ning ei tahtnud koormat enam kodu wedada. Samuel raidus noore kuuse maha, klaasis oksad ära, wõttis ladwa pihku ja pekssis hobust hirmsaste.

Hobune sirutas ja wenitas ennast walu pärast kangeste, aga koorem ei liikunud paigast.

Dot, oot sina laisk, ma tahan sind paremast witsutada, kisendas Samuel.

Hobune aeas suu lahti ja ütles: „Wois, tänasest pääwast saadik pead sina minu asemel koormad wedama ja weel enam malta saama kui mina.“

Korraga tundis Samuel oma keha pikkaks ja paksuks paisuwad. Jalade ja käede otja kaswasid kabjad, kõrwad wenisid pikkaks, silmad suureks, keha kaswis täis karwu, saba ka taha, laf kaela peale ning hobune oli walmis.

Samuel tahtis kisendada ja rahwast appi hüüda, aga ta kisa oli hirnumine. Hobune puu koorma ees kadus kui tina tuhka. Samuel kes hobuseks oli moondud, tahtis ära jooksta, aga wali tundmata käsi pidas teda finni, pani talle waljad pähe ja rauad suhu, rangid kaela ning rakkendas teda puu koorma ette.

Tundmata mehel oli pikk nahast piits pihus, kellega ta mõned juttid Samueli selga mööda plaksufas, ennego koorem asemelt ära nihutas.

Tundmata mees oli wargate peamees, ta sõitis puu koorma linna, müüis teda ära, ostis omale leiba, püssi ja püssirohtu, laadis tule riista täis ja sõitis siis jälle metsa poole. Metsas sidus ta Samueli puu külge ning lubas teda kobe püssiga maha laske, kui ta ennast liigutaks. Samuel wärises kartuse, külma ja kõige enam tühja kõhu pärast. Sõtu tuli pea kätte, aga Samuel weel sugugi süüa ei saanud. Kui ilm juba õieti pimedaks läks, peastis waras teda lahti ja sõitis temaga ühe wõera mehe heina kuhja juurde ning ütles: Söö mo täkkufe, siis jõuad rikka wara wedada. Heinad olid wäga ilusad, aga Samuel ei saanud neid sugugi süüa. Oles tal weike tüfikene leiba olnud, kui hea se suule oles maitnud, aga nüüd pidi ta nälga surema. Ta mõtles järele kui mittu korda ta hobustega kõige pääwa oli sõitnud ja neile sugugi puhata ega toitu annud. Ta laskis pea maha langeda ning silmad jookšid libedaste wet. Oh peaks ma weel inimeseks saama, ma tahaks paremast elajatega ümber käia.

Plaks ja plaks käras mööda selga warga piits ning nälginud loom pidi jälle sõitma.

Rest bössi jõudšid naad ühe suure uhke maja juurde. Waras murdis ukse lahti, kandis koorma peale ja tahtis ära sõita, seal mõtles Samuel: „Dot oot, ma hirnun, ehk peremees ärkab ülesse ja leiab wargad; aga niipea kui ta natuke healt tegi pistis waras talle noa-

ga kaela sisse, nenda et heal ja jõud otsa lõpis.

Selle kära peale aga ärkas peremees ülesse, kargas wälja ja aeas warast taga, kui ta teda pea finni saamas oli, lastis waras püssiga hobuse mõlemad reied läbi ja kargas metsa, kus teda teine pääw finni wõeti ja wangi pandi.

Rikkas peremees aga pekis warga hobuse läbi, andis talle palju tööd ja pisut sööki. Suwi tuli kätte, nüüd tundsid parmud, kärpsed ja seased oma endist waewajad, tulid hulga kaup ja tahtsid ta liha luie pealt ära nülvida ja kui naad omad kõhud täitnud olid, naersid ja hiritasid teda weel pealegi. Samuelil seisis surm suu ääres.

Ühel päawal kahetses ta väga oma endist kurjust, seal tuli üks wana hal mees tema juurde, puutus ühe fuldse lepiga tema külge ja hobuse nägu kadus ära ja ta seisis oma isa õue peal. Sja tuli lambrist wälja ning hakkas mõlemate kädtega kadunud poja kaelast finni. Nüüd esite nägi Samuel, et ta oma isa majas kui hobune orjanud oli.

Ta rääkis wanematele oma sündinud lugu, kes tema waewa üle nutsid, ja lubasid loomade wastu armulikumad olla. Kas naad seda tegid ei tea mina mitte, aga Samuel käis sest pääwast nendega hellaste ümber ja kui ta mõnd looma waewajad innimest nägi, rääkis ta oma lugu, ehk kui mõni seda usku ei tahtnud, siis kaitfis

ta iga looma ilmasjata löögide eest oma tuge-
wa kääga. Ja weel tänasel päawal teeb ta
seda. Kui aga mõni laps seda mitte usku ei
taha, siis kartku ta loomade waewamise juures,
et ta ise loomaks ei saa, kui Samuel.

V.

Nõija pool kopikad.

Gestimaal Löötsa talus oli perenaese hooletuse läbi õnnetus majasse tüükinud. Glajad ei söönud heinu, et suwel õigel ajal hein tehtud ei saanud, sead jäid otsa, et pääwas õiete roh- tu ei saanud, wilja iwast polnud jutugi, hobu- sed kärwasid raske töö pärast, sest kaeru ei olnud anda. Kõik kuri ja õnnetus pidi siin ühe suure nõija töö olemas ja selle vastu pidi abi otsitud saama. Ühel sügisel päawal kõndis päris pääwawaras, üks ümberhulluja inimene Löötsa talust mööda, astus sisse ning tahtis rumaluse nahka parki. Peagi käänis ta jutu õnnetuse radale, kus perenaene talle kõik südamet pealt ära kõneles ja teda palus häda aidata. Warsti oli luusija walmis. Ta käis kõik hooned läbi ja lubas kurja äraasaata, kui perenaene temale wiis rubla raha, wiis naela willu ja wiis kana muna toherdamise tasumiseks maksab.

Perenaene lubas kõik täita, kui aga õnnetus majast kaoks.

Nüüd pidi perenaene veel ühe wana poole kopikad ja peotäis soola luusijale andma. Ka see sai tehtud.

Luusija wõtis nüüd poole kopikad ja soolast kolm kõige suuremad tera, käis nendega kõik hooned läbi, pomises hirmsaid sõnu siin juures, pörutas jalga wastu maad, peksis kässti tuules, wiimats sidus ta wanad luuad kokku, ning peksis neid wastu maad ja läks tagurpidi nenda wärawast wälja ifa kuradi kiwi juurde. Kuradi kiwi magab selle tee ääres mis Lihulast Arensburgi linna wiib. Siin käis ta kolm korda weel kiwi ümber, pani poole kopikad kiwi otja ja soola terad kopika ümber. Pomises weel ühte ja tõist ning läks Löötsale tagasi, kus teda auusaste söödeti ja kaubeldud palj wälja makseti.

Luusija läks oma teed ning naeris südamis rumaluse üle kelle naha peal ta täna hästi sõitnud.

Kuradi kiwi peal seisid pool kopikud mõned pääwad, mitu inimest olid teda näinud aga ükski ei julgenud teda ära wõta, pidi jo õnnetust majasse tooma. Mõne pääwa pärast läks üks rumaluse wihkaja mees oma naesega jalutama, tahtis ühe suure kiwi peal oma jalgu puhata ning nägi poolt kopikud soola terade wahel.

Oho, mõtles ta, siin on jõledus näha; ta seadis poolt kopikud jala alla, õerus teda roostest puhtaks, pistis tasku ning wiis teda kodu. No nüüd pidi jo õnnetus uksest ja afnast sisse tük- kima, aga wõta näpust, just asi käänis ennast tõisiti ja õnnetuse asemel kippus õn majasse.

Ta pani poolekopika afna peale ning tab- tis teda tõisel pääwal mitme innimesele näi- data, aga hommiku kui ta teda ärawõtma läks, leidis ta raha tüki kõrwas kuld penninge. Ta ar- was asja järele ning näitas wass raha igauhele ning kõneles sündinud lugu. Aga iga õhtu pani ta teda afna peale ning tõisel hommikul leidis ta ika kuld raha tükki wase kõrwas. Ta oli seia maani waene mees olnud, aga ta sai nüüd rif- faks, sest 350 kord 5 rubla tegid aastas 1750 rubla wälja. Ta ostis selle rahaga suure uhke maja, ja et raha iga pääw jure tuli, tegi ta waestele palju head, elas ise ka wäga ilusaste, kurni oma õndsja otsani.

Lõõtsa talust ei taganenud õnnetus kuhugi, waid päris iga aasta omad ohwrid, ehk kül perenaene weel mõnda pääwa warga kotti ande- tega täitis. Seepärast, kui keegi niisugusid pooli kopikaid kuskli kiwi otsast weel leiab, see wõtku neid ilma kartmata ära ja kandku neid kodu, naad ei too kellelgile õnnetust waid õnne majasse.

VI.

Wargade nuhtlus.

Külapois Peeter luusis kõige pääwa mööda tänavad, ning wahtis järele, missugusel peremehel kõige ilusamad õunad aeras puude otsas kaswasid, et ta neid õhtu salajas ära võiks kiskuda ning oma kõhtu toppi.

Ühel pimedal õhtul ronis ta üle Kalmu talu peremehe aea, astus õunapuu otsa, ning peffis kõik õunad okstega maha, topis taskud täis ja tõttas kodu poole. Siin sõi ta mõned salajas ära ning suurema jao matis ta latta oma pea alla põhu sisse, ning heitis pea magama. Peetri südametunnistus waewas teda, sellepärast ei tulnud talle kohe uni. Ta mõtles jenna ning tänna, aga forraga kihises ta pea alune ning õunad hakkasid üks teisega räkima. Üks õun ütles: „Homme sööb mind mo waras; ma tahtsin hea peremehe poega oma magusa leemega kosutada, aga nüüd tahan ma wargale walusjad kõhu walu sünnitada, ta peab kui ussikene ennast wingerdama ja neli pääwa mitte asemelt ülesse saama.“ „Pea finni,“ hüdis teine õun. „Minu pidi perenaese kulda tüttar sööma ja temale tahtsin ma niisama punased palged wärwida kui mul endal'on, aga, et kuri pois mind ära warastas, seepärast, kui ta minu ära

sööb, tahan ma temale kanged hamba walu sünnitada. Wiis pääwa ja wiis vööd peab ta ilma uneta olema ja suure walus ilma söömata kiskendama."

"Wait, puna pale," kiskendas kolmas õun: "Mina tahtsin head perenaest rõõmustada oma lihaga, aga se warga nägu wedas mind wägise enne aegu puust. Dümme tahab ta mind ära neelda, aga tema kurgu tahan ma ülesse paistetada, et ta mõnel nädalal leiwa iva kõhtu ei sa, et ta aga ära ei sure, saab ta piima läbi elus hoitud."

"Teie waewad pole ühtegi minu waewa wastu," müras neljas. "Minu pidi õunapuu istutaja sööma, aga nüüd kuskun ma õnnetu loom warga kõhtu. Aga ta peab aastad kahetsema, et ta minu söönud ja mind warastanud on. Mina segan ta were ära ja saadan selleläbi kurje paisid. Seda tallast kunni pealaeni tahan ma tema naha äranülgida ja kui üks paise mädanemas on, tõstan ma teisest kohast liha jälle ülesse. Raskemast peab ta nuheldut saama kui Hiob piibli raamatus."

Peeter nõrkas kartuse pärast ära ja jäi asemele magama.

Teisel hommikul oli ta õhtuse õunade juttud puhtast unetanud ja sõi üht õuna teise järele suure ahnusega ära; just kui ta wiimsed hammustama hakkas, tuli talle õhtune kuuldus meelde. Ta nägu kahwatas, kiskendades jooksis

ta ema juurde ja tunnistas nuttuga oma patu, aga õunad olid söödud ning täitsid oma lubamist.

Beetri kõht hakkas kõige enne walutama ja nii hirmsaste, et ta tihti walu pärast hammasstega seinast finni wõtis. Neli pääwa ja neli böd kisedas ta suures walus ja oli rõõmus wiendamal pääwul walu lahkumise üle, aga juba õhtu poole hakkasid hambad talle kangeste walutama, palged paistetasi ülesse ja wiis pääwa pidi ta ilma leiwata elama ning wõis ükshinda piima ja kõrti alla laske. Pealegi ei olnud und ta silma saanud. Kuwendamal pääwal jäi walu vähemale ja Beeter kui furnud magama. Kõl ema tahtis teda tihti unest lahutada, aga ta magas kaks pääwa ja ühe bö ilma söömata.

Kui ta nüüd ülesse tõusis ja oma nälga kustutas hakkas ka kobe ta kael walutama ning ta waene pidi jälle kaks nädalad piimaga elama.

Beeter palus kangeste Jumalat ja lubas õuna peremehele oma tööga warastud kahju ära tasuda ja peale selle heaks inimeseks jääda, aga kõil ei aitnud enam midagi. Kaela walu järele ajasid furjad paisjed tema külge ja waevasid teda kaks aastad. Kõil kohad mädanesid temal ja ta soovis parem ennast hauda kui maa peale.

Peale selle aja tuli ühel pääwal üks hal

wanamees tema juurde ning ütles: „Peeter, luba mulle kätandes oma elu parandada ja ilmaški enam warastada, siis tahan ma sulle ühe rohu näidata misläbi paise töbi sinu küllest kadub. Ka pead sa peremehele ta õunad oma tööga tasuma.“

Peeter lubas nuttuse näoga.

Müüd näitas wanamees raud reia rohu õelmete peale ja ütles: Korja neid enne kui naad täieste õelitsewad, aea weši kuma ja pane toobi wee sisse peo täie õelmid, ning jo seda wet iga päaw üks pool toopi, siis saad sa terveks.

Peeter tänas teda ning lubas kõil tema tahtmise järele teha.

Uasta pärast lahkusid paised Peetrist kognist, ta sai ka muidu hoopis terveks ning teenis peremeest õuna warguse eest kaks nädalad. Sest pääwast saadil jäi ta ka tõeste wagaš inimeseks ja elas Jumala ja inimeste meeleheaks 85 aastad wanaks.

VII.

Wiru wanema tüttar Salme.

Ühel Gestimaa endisel wanemal oli üks pisukene väga ilus tüttar. Wanem armastas

oma last väga ja ei lasfnud teda oma silma alt kuhugi.

Ühel päeval toodi wanemale sõnum, et waenlased igalt poolt sisse tungida ja Gesti-
maad laastada. Sõnna pidi kaitstud saama, seepärast jätis wanem tüttart naese hooeks, kogus kõik tugewad mehed koku ning tõttas waenlase vastu. Lahkudes surus ta oma õit-
sewad tüttart weel wasta rinda ning ütles:
„Tütrefe, ära sa ema silma alt ära mine, muidu wõib sulle õnnetus juhtu ja minu juuksed lä-
haksid siis murega hauda.

Isa sõdis waljust oma wahwa meestega waenlase vastu, ning pelsis neid Gesti ra-
dadest wälja. Kodu walwas ema film tütre üle.

Ühel väga ilusal kewadesel päeval heitis ema natufene puhkama ja käskis tütrekest toas kanniga mängida. Aga ilm oli väga kene ning tõmbas tütrekest õue peale. Parajalt kui Salme, nõnda nimetas wanem oma tüttart, õue peal wärwu lindu kinni püüda tahtis, lastis ennast pilwe rünnast põhjakotkas maha, aris Salme küünte wahesele, ning lendas te-
maga Soome maa poole. Ema nägi unes kulda tüttart surma suus, kargas õlgede pealt ülesse ja hakkas teda otsima, aga waew oli asjata.

Ta waenefe otsis aead ja agerikud läbi, nuttis linad sängis märjaks aga kõik ei aitnud

ühtigi. Peagi lagunes lugu külas laiali ja et kõik oma wanemad südamest armastasid ja austasid, aitas iga üks otsida, aga keegi ei leidnud kadunud looma. Wiimaks astusid kaks noort meest nimedega Ilmarine ja Wibuanne perenaese ehk parem wanema naese ette ja lubasid nii kaua metsad ja mäed, kas wõi kõiges ilmas läbi tuustida, kunni naad kulda neitsid isa sülle tagasi pidid tooma. Naene tänas neid silma weega ning andis head tee raha juurde.

Ilmarine oli tugew paks mees ning sepa töö peale kui loodud, ta wõis kümme kord hobusid pääwas rautada ja sada sõidu wangert witsutada. Ka piiksid ja mõeki kõige paremast walmistada. Iga tööd mis ta ette wõtis tegi ta südames mõttetes walmis ja osaw läsi seadis ja käänis siis rauda ehk terast mõtte järele ja tagus neid, kui naad hästi palawad olid.

Wibuanne oli ilma kärskimata peenlane kuiv mees, ja walmis küt. Mõned nooled laskis ta asjata metsa aga kes sest hoolis. Ta käede rammu oli otsata suur.

Ühe hobuse wõis ta ühe käega kui linnu poega üle aea wisata ja kümme karud ei teinud temale midagi. Ühe korra oli ta koguni kaks-kümmend põdra Taara tammikus puude külge sarwipidi sidunud ning neid siis ilma noa ja nuiata üsna rusikaga tapnud. Need kaks meest armasid kõige hõlpsamalt maailmas läbi saamad,

sest Ilmarine teenis tööga leiba ja Wibuanne muretsees leiva kõrwase eest.

Naad käisid külast külasse ja perest peresse, kuulast igas kohas, kena piiga Salmi järele aga asjata. Wiimaks jõudsid naad Linnutaja mäele Kalewipoja süngi juurde ja heitsid õõfeks senna magama.

Dõsi ärkas Ilmarine ülesse ning nägi imekspannes hommitu pool süngi jalutsis suure kase all tule leeki põlema ja üht wana naest raud oraga süsi koku aeama.

Ta astus ligemale ning küsis: „Wana emake, mis sina siin teed? Terawa silmadega waatas wana eit noore mehe otsa ning ütles: „Pea Kalewi süngi walwama ja äraeksijaid õige teele juhutama!

Kas siis ka meid ei wõi õige teele juhutada? meie otsime Wiru wanema tüttart Salmeda. Ma tahan sulle head waewapalka tasuda, aga tütre elukoht on mul teadmata. Pole wiga, wastas wana eit, tule tugew noor mees nägija hallika juurde, seal saame warsi tema elu kohta teada. Wana eit astus ees määst alla, lõi kolm korda wardaga wastu maad ja silmapilk nägi Ilmarine ühe hallika seest wanema Salmeda Kungla kuninga kulda kambriis suures mures istuwad. Ta näitas käega wana eidele neiuda aga see kahwatas pea ära ning ütles: See neitsi on wägewa waimu põhjaltotka wõimul senna kantud ja peab Kungla

kuninga pojale naeseks saama. Teda peasta on suurt tarkust waja ja pealegi wiledaid jalgu kes peastjaid enne neitsi surma senna kandwad. Aga hea mees, wõta minu hobused ja sõida tuule tiiwul senna ning katsu siis teda peasta. Minule aga mo hea teo eest pead ja kolme arulise hargi taguma, enne ei pease ja siit mäelt. Mäele tagasi minnes oli ka Wibuanne tule äärde ennast wedanud, nägi wana eite ja hakas teda haugutama bööse tuletetegemise eest ja lubas teda kui umala kotti jõkke wisata. Wana eit aga pistis warda ta kuue sisse ja raputas teda kui taku loonalt warda otsas, kust Ilmarini palwe teda lahti peastis. Müüd tagus Ilmarine wana eide antud raua tiikist temale kolme arulise argu ja palus oma hobusid temale laenata.

Wana eit argu üle wäga rõõmus hõikas et mets tilas:

Kakki kakki karnakesta
 Wana poisi warsakesta,
 Seatke sadulad siiwule,
 Raatke kangid Kunglale.

Tuule hool lendasid kaks musta lindu meeste ette, wõtsid neid kullile ning läbi õhu koidu tiirel kandsid neid Kungla kuninga linna ligi. Panid neid siin maha ja kadusid kui warjud ära. Mehed pidasid nõu, kuidas neuda peasta, et aga pääw loja minekus oli, pidid naad linna lähidale böseks jäema ja teisel hommikul linna

sisse tungima ja siis katsuma neitsid peasta. Wibuanne oli keige öö kärsituses, tõusis wara ülesse ja tõttas ilma Ilmarineda linna sisse ja otsekohe kuninga lossi ette.

Esimene waht ei lastnud teda läbi, ta wõtis wahi kaelusest finni ja wiskas teda kui weikest kivi üle maja katusse. Teine waht nägi teda ja lastis teda ilm atülita edasi, mõeldes: Küll kolmas temaga nõu leiab. Kolmandama wahi käest küsis Wibuanne jalga maha pörutades, teda kohe kuninga juurde wiia.

Kolmas waht lubas käsku täita, tõmbas oma taga suure raud ukse kowast finni ja kadus ukse taha ära. Wibuanne pörutas mööda ust, aga see ei läinud lahti, pea aga kihises lossi esine soldatitest ja üks suur koljat andis Wibuannele malgaga mööda pead nii tugewast, et kange mees kui kärhes maha kukkus. Müüd tulid kõik tema ümber ja sidusid teda kättest ja jalust kowa köitega finni ja wedasid teda lossi wangi hoonesse. Ilmarine nägi seltsimehe õnnetust ja ei julgenud enam nende ligi minna waid tahtis õiged aega ära oota.

Ta pööras linna tagasi ning otsis seppa tööd. Pea toodi palju wanfrid ja hobusid tema juurde ning ta töö jooksis ime wärki.

Ka kuninga kõrwu kõlas kiitus sest mehest. Ta lastis ühel pääwal Ilmarine enda ette tulla ning ütles: Mul on minu rohu aeg

tugew põhja põder lahti peasenud, kui sa teda finni võtad ja teda raud kamitsa paned, pead ja head palka saama.

Ilmarine lubas.

Õhtu, kui põdra magama heitis palus ta ennast rohu aeda laske. Esite ei tahtnud kuningas teda mitte lubada aga kui Ilmarine ära seletas paremast mitte asja toime saata, lubas ta teda. Ilmatu suur põder oli ennast ühe suure tamme äärde külje peale sirutanud ja mäletses: Ilmarine puges tasahilukesst tamme tagast, wiskas kõidiku põdrale kaela ja sidus teda tamme külge. Rabelemine ei aitnud siin ühtigi. Põder jäi wagusast ja laskis omad jalad pea raud kamitsasse panna.

Pea tõttas Ilmarine kuningale tegu kuulutama. See aga ei olnud suurt rõõmus waid ütles: Ühe töö oled sa küll ära teinud aga kaks on sulle weel ees. Woid sa neid ka, siis tahan sulle so palka wälja maksta.

Homme pead sa mo wana ema wangert rautama ja selle tööga õhtuks walmis saama, ehk muidu tõmban sind wõllasse.

Saatke aga wanger minu juurde, ütles Ilmarine ja läks linna poole. Kõige õõ oli Ilmarine õige rahutu ta mõtles Salme peale kes siin wangis seisab. Tema juurde saada näitas wõimata olevad. Ka seltsimees ohkas sügawas wangi keldris. Ta pani pea õlede peale ja pisarad jooksid mõõda palgid. Kor-

raga läks tuba walgeks ja Ilmarine ehmatu-
 seks seisis walge riietega mees pitka habeme ja
 walge näoga pitka juuksega tema aseme ees
 ning ütles: Sep, tõuse ülesse ja kuula mis
 mina sulle ütlen: Sina oled halastaja meelega
 inimene ja armastus Salme järele on sind
 kaugelt maalt teda siia peastma sundinud.
 Kuningas aga teab seda ja tahab sind surmata.
 Seda wangert mis sa homme rautama pead
 ei ole weel ükski sep rautada wõinud, sest see
 ei ole mitte wanger waid tema wari ja kui sa
 ühe rattale witsa peale tõmbad laguneb tõine
 rattas juba ära. Kõiksepad on tema juures ommad
 pead kaotanud. Sina aga raputa seda rohku, mis
 mina sulle praegu siin annan iga ratta peale
 siis ei lagune naad enam ära ja kui sa hädasse
 peaffid siiski jääma siis puhu seda wilet,
 küll ma sind siis aitan. Nende sõnadega kadus
 mees ja Ilmarine oleks juhtumist unenäust ar-
 wanud, kui mitte wile tema käes tõt poleks
 tunnistanud.

Tõisel päawal saatis kuningas wangert
 sepale. Ilmarine tahtis ilma mehe rohuta
 asja forda saata, rautas esimese ratta ja hakas
 tõist rautama. Säh, seal lagunes esimene
 jälle ära. Nüüd puistab ta rohku ratta peale,
 ja ah imet, rattas ohkas südamest ning ei
 lagunend enam. Lõunest oli wanger walmis
 ja Ilmarine wedas teda ise kuninga lossi ligi.
 Kuningas oli aga täna hoopis wihane ning

hambid kiristades ütles ta: Kaks tööd on sulle lorida läinud aga kolmas võtab so nuppu.

Wõtku - peale, ütles Ilmarine, aga andke tööd mulle teada. Sa pead mo talli täku rautama, ilma kinni hoidjata, kistendas kuninga, ja kui sa seda ei tee, siis tahan ma so pea paku peale panna ja teda kehast lahutada.

Ilmarine läks kodu, puhkas wagusalt homimifuni, aga enne päewa tõusu waewas ta süda teda wäga, ta puhkus wilet ja korraga seisis pitkhabe tema ees.

Mis sull wiga, küsis ta.

Mo süda waewab mind wäga, kuidas pean kuninga täku rautama? Pitkhabe wastas: Kaputa eilast rohutu iga labja peale ning ütle seal juures:

Täide rauda täkufene

Pulma pildu piigafene!

Ja kui sa siis tööga walmis oled, karga tema selga ning hõika:

Ilma näki nägemata

Ilma tondi tuustimata

Sõua jõua Salme saali

Salme saali armu tuli.

Ja kui sina Salme näed, ära sa temaga siis sõnagi kõnele, waid tõsta teda hobuse selga ja ütle tase temale:

„Tõuse täku tuulesse

Wiru wanema wallasse.“

siis saad sina imet näha. Oma seltsimehe eest

ära muretse, tema saadeti eila Endla järwe äärde kuningale lindusid lastma, aga ta ei tule enam ilmaški tagasi.

Ilmarine tahtis pitka habet tänada, aga ta oli kui wari kadunud.

Tõisel pääwal saatis kuningas täku wiiekümne mehe hoidmisel sepale ning andis neile kõwad käsku, kui sep teda mitte lõuneks rauda ei saa, siis sepa maa sisse matta ja täku ära tuua. Mehed täitsid käsku ja ükski ei pistnud kät hobuse külge waid lastsid teda sepa hoowi lahti ning hirwitasiid sepa häda üle, kes teda kinni püüda ei saanud. Wiimaks ei jäänud mehel paremad nõu kui pidi parakad wile wõimul abiks kutsuma. Ni pea kui wile heal elises seisid parakas Ilmarine ees.

Mis sinul wiga et sa minu enam rahule ei jätta! Oh hea mees, palus Ilmarine, eks sa näe et ma hobust kinni ei wõi saada.

So, so, ütles pitkhabe, olen üsna unetanud, säh stin siidi niiti, wiska sepa tema poole siis ta ise seisab so ees ja kadus jälle ära.

Ilmarine wiskas siidi niidi täku poole ja ta seisid kui lamba tall tema ees.

Seni kui Ilmarine hobust rautab waatame kuidas Salmega lugu läks.

Kungla kuningas saatis Põhjakotkast iga pääw wälja ülemate ilusid tütrid tooma, ja kõige ilusam nendest pidi tema pojale naieseks saama. Suba sadande wiisi oli kotkas neid

kuninga ette wedanud aga pidi neid jälle tagasi wiima, sest naad ei olnud kuninga ega tema poja meelest armsad. Kui ta aga Salmeda senna tõi, ei wõinud kuningas teda enam filmist ära laske ja ta poeg istus ega pääw ta juures ja meelitas teda temale naeseks saada, aga Salme ei wõinud teda sugugi armastada. Kui kõi palumised ilma asjata Salme kõrwast mööda läksid, sai kuningas wihaseks ja tahtis Salmeda nälja ja piinamise läbi sundida.

Mõnda aastad kannatas ta suurt häda aga jäi seal juures ilusaks kui roosi lil. Nälid ja tondid hoidsid ta uksti et ükski elaw hing sisse ei peasenud.

Täna kui Ilmarine täku rautas pidi ta wiimne waewamine ette wõetud, ja kui ta siis ei pööra, tule riida peal ära põletud saama.

Ilmarine rautas hobuse, fargas talle selga ja hüüdis:

Ilma näki nägemata,
 Ilma tondi tuustimata,
 Sõua jõua Salme saali
 Salme saali armu tuli!

Kui õhtune wari pääwa looja mineku ajal kadusid mees ja hobune toojate filmist ja korraga seisis Ilmarine Salme kulda saalis.

Salme istus kuld istme peal ja nuttis kibedaste ning ei tunnutki kui Ilmarine käed tema ümber sirutas ja teda hobuse turja peale tõstis.

118. Müüd ütles Ilmarine tafa:

15. Müuse täku tuulesse

16. Wiru wanema wallasse.

Pilwete rünkal sõitis hobune piffse noole
fiirusel Wiru wanema walda ja jäi wanema toa
ukse ette seisma.

Salme oli kõige tee kui une kimpatuses Ilma-
rine rinna naal uinunud ja kui ta filmad
lahsti tegi, nägi ta ennast oma isa kambriis.
Wanem oli tütre pärast üsna halliks ja ema
filmad tõnsiks nuttu läbi jäänud. Kui naad
Salmeda nägid, ei tunnud naad teda enam,
sest ta oli ilusaks suureks inimeseks kaswanud,
aga Ilmarine tundsid naad selgeste. Wiimaks
langes kui kätte wanemate filme pealt ja naad
surusid Salmeda armastuses südamet külge.

Et Wiru wanemal ühtegi pärijad ei olnud
ja Salme oma peastjad väga armastas ja
peastja ka teda, siis ei olnud kellelgi selle wastu
ütlemist, kui Ilmarinist ja Salmest mees ja
naene said.

Kõik Gesti rahwas rõõmustasid ennast
Salme peastmise eest ja Ilmarine jäi peale
wanema surma neile wanemaks.

Wibuanne aga jookseb tänagi ühest laanest
teisi ja toidab ennast omast osawast filmast ja
terawast noolest.

Ilmarine ja Salme peawad aga tänagi

nõu, kuidas naad Gesti mulda jälle Gesti meeste omaduseks wõiksid saada ja kui ma mitte ei eksi, siis jagawad naad tänagi raha wälja kellega Gestlased Sakste maakorda pealt wõiksid ära osta, et oma pinda nende peale kantud mulla alt jälle kätte saada.

Lihulas,
 1. Smal Oktobril
 1871.

Juhataja.

	Rehe L.
Wirk Mart	3
Waene Hans	10
Weife Anna	14
Kuri Samuel	18
Nõija pool kopikad	22
Wargade nuhtlus	25
Wiru wanema tüttar Salme	28

